

MARIJAN VEJVODA

REVITALIZACIJA KULTURNIH DOBARA I PROSTORA CRESA I LOŠINJA
PROJEKTI EKO-MUZEJA

Fenomen zaštite kulturnih i prirodnih dobara doživljava stalnu transformaciju što ovisi o razvoju kulturološke svijesti. Jedan od načina odnosa prema duhovnoj, materijalnoj i prirodnoj baštini ogleda se u pojavi ekomuzeja koja je definirana prije dvadesetak godina. Njezini korijeni sežu u iskustva muzeologa u zemljama Trećeg svijeta, te u velikim urbanim područjima sjeverne i južne Amerike. Ekomuzej proširuje pojam muzeološkog djelovanja na svakoliku ljudsku okolinu. Ne ograničava se, dakle, samo na tzv kulturna dobra. Ekomuzej oživljava iskustva - nasljeđe da bi opet uspostavio kulturno-povijesni kontinuitet određene sredine prekinut dominantnim utjecajem industrijskog načina proizvodnje. Svjetska praksa pokazuje da ekomuzej uvijek odgovara realnoj situaciji, dakle, da se prilagodava svakog pojedinoj zajednici koja traga za svojim identitetom. Tako se taj fenomen zaštite može definirati kao koncept u okviru kojeg se proučava i koristi cjelovito nasljeđe određene zajednice uključujući prirodni ambijent i kulturni milieu. Ekomuzej je sinteza opće suradnje /sudjelovanja/ u planiranju zajednice i u njezinu razvoju. Postoji više vrsta ekomuzeja: muzej na otvorenom, muzej-centar za isključivo etnografsku zaštitu, muzej industrijskog nasljeđa, interpretativno edukativni centri ili pak muzeji - instrumenti globalnog razvoja.

Nastojanja da se u našim uvjetima oživotvori ideja ekomuzeja vezana su uz projekte arhitekta Marijana Vejvode i to na lokalitetima Pustinje Blaca /na otoku Braču/, te na otocima Susaku, Cresu i Lošinju. Svaki od njih iako se temelji na istim pretpostavkama odnosa između prirodnih uvjeta, kulturnog, tehničkog i ekonomskog razvoja, nosi i specifičnosti. Pustinja Blaca je, na primjer, bila mjesto u kojem se očitovala sinteza čovjeka, kulturnog nasljeđa i prirodne okoline. Projekt se sastojao u ponovnom "čitanju" povijesnih procesa i pokušaju obnove, odnosno nastavka života Pustinje. Fenomen otoka Suska prepoznat je u velikoj studiji "Otok Susak" /JAZU, 1957., uredio M.Mirković/. To je bila podloga aktualiziranja akutnog problema oživljavanja jadranskog otočja.

Primjena ekomuzeološkog pristupa na otocima Cres-Lošinj temelji se na ideji revitalizacije ruralnih cjelina, u okviru relativno očuvanih prirodnih i etno zona. Projekt teži uspostavljanju dominantnih funkcija koje nalazimo u praksi eko-muzeja: istraživačke, edukativne i prirodne.